

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 17/2002 rd

Lagmotion med förslag till lag om ändring av 7 § lagen om hemkommun

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 23 maj 2001 en lagmotion (LM 49/2001 rd — Paula Kokkonen /saml m.fl.) med förslag till lag om ändring av 7 § lagen om hemkommun till förvaltningsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Terhi Lehtonen, inrikesministeriet

- lagstiftningsråd Eero J. Aarnio, justitieministeriet
- enhetsdirektör Hannu Luntiala, Befolkningsregistercentralen
- jurist Reijo Hyvönen, Folkpensionsanstalten
- häradsskrivare Lauri Haikarainen, Magistraten i Helsingfors
- stadsjurist Eero Pulkkinen, Helsingfors stad.

Dessutom har utskottet fått ett skriftligt utlåtande från

— Finlands Fastighetsförbund rf.

LAGMOTIONEN

Enligt 7 § 3 mom. i lagen om hemkommun (201/1994) är det frivilligt att anmäla en tillfällig bostad. I lagmotionen föreslås att också en tillfällig bostad skall omfattas av anmälningsplikten i 7 och 8 § i lagen om hemkommun.

I det rådande rättsläget är det ett problem att myndigheterna inte i alla fall kan få aktuella uppgifter från registerbyråerna eftersom det är frivilligt att anmäla en tillfällig bostad. Uppgifterna skulle behövas till exempel för att utreda sociala förmåner, lägga fast boendeförpliktelser per person, till exempel vattenavgifter, och för att påträffa parter eller misstänkta vid brott.

Enligt motiveringen till lagen om hemkommun har flyttningsanmälan enligt lagen om hem-

kommun och befolkningsdatalagen (507/1993) gjorts så enkla och lätthanterliga som möjligt för att den obligatoriska anmälningsplikten inte skall försummas. I dagsläget räcker det med ett telefonsamtal för att göra en flyttningsanmälan. Det vore således ingen oöverkomlig påfrestning för att anmäla en tillfällig bostad till registerbyrån för den som tillfälligt flyttar bort från sin hemkommun. Den föreslagna lagändringen medverkar åtminstone i någon mån till att uppgifterna i befolkningsregistret bättre håller sträck och att det är lättare att få tag på människor som tillfälligt vistas på annan ort när det är nödvändigt för att deras rättigheter och skyldigheter skall fullföljas.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Det viktigaste målet med lagen om hemkommun (201/1994) är att den angivna hemkommunen i så hög grad som möjligt skall stämma överens med den materiella sanningen, dvs. att personen faktiskt bor i den kommun som uppgetts. Enligt gällande lag är det frivilligt att anmäla en tillfällig bostad. Hemkommunen ändras inte av en tillfällig bostad på annan ort. En tillfällig bostad har således inga rättsverkningar gentemot hemkommunen.

Men med anmälan om tillfällig bostad är det enklare att få riktig och aktuell information i befolkningsdatasystemet och lättare att nå människor som vistas på annan ort för att deras rättigheter och skyldigheter skall fullföljas.

Av de skäl som anförs i lagmotionen och på grundval av erhållen utredning finner utskottet lagförslaget nödvändigt och lämpligt. Utskottet tillstyrker lagmotionen, men anför vissa anmärkningar och ändringsförslag.

Lagen avses träda i kraft den 1 september 2003.

Lagmotionen i relation till lagen om hemkommun

Anmälningsplikten i lagen om hemkommun gäller de fall då personen själv anser att han eller hon flyttar från sin hemkommun eller till en annan bostad i sin hemkommun. När någon flyttar från sin hemkommun eller till en annan bostad i hemkommunen skall han eller hon tidigast en vecka före och senast en vecka efter flyttningdagen anmäla detta till registerbyrån (numera magistraten). Enligt 7 § 3 mom. är det frivilligt att anmäla en tillfällig bostad. Hemkommun bestäms i första hand med stöd av 2 §. Hemkommunen är den kommun där en person bor. I 3 § ingår vissa begränsningar som gäller ändring av hemkommun. Om någon bor i en annan kommun av något av de skäl som anges i 3 § ändras inte hemkommunen utan personen anses vara tillfälligt bosatt på annan ort.

Tillfällig bostad

Man kan vara tillfälligt bosatt någonstans av olika skäl. man kan studera eller vara tillfälligt anställd på annan ort och bo i veckorna på studie- eller anställningsorten, men på helgerna och semestern i den fasta bostaden. I vissa fall kan människor ha en annan bostad, en s.k. andrabostad, utanför sin hemkommun i flera år eller flera decennier. Den tillfälliga bostaden kan också bero på att personen har förlorat sin tidigare fasta bostad och bor tillfälligt hos släktingar eller vänner medan han eller hon söker bostad. I sådana fall kan det hända att personen bor mycket kortvarigt, bara några dagar eller veckor, i den tillfälliga bostaden. Också semesterfirande i en fritidsbostad kan betraktas som tillfällig bostad.

Det är inte rimligt att skyldigheten att anmäla en tillfällig bostad och att registrera en tillfällig adress i befolkningsdatasystemet om adressen gäller för en mycket kort tid. Därför är det befogat att det införs vissa begränsningar i skyldigheten att anmäla en tillfällig bostad. Enligt utskottet är det tydligast och enklast att anmälningsplikten gäller från och med en viss tid.

Begränsad anmälningsskyldighet vid tillfällig flyttning

Utskottet anser att en tillfällig bostad skall behöva anmälas först när personen är bosatt där i mer än tre månader. Det är befogat med en begränsning eftersom det i ett samhälleligt perspektiv inte är nödvändigt att anmäla mycket kortvariga tillfälliga bostäder och registrera dem i befolkningsdatasystemet. Därmed kan registreringen av de kortvariga och tillfälliga bostäder som inte är till någon större nytta för befolkningsdatasystemet gallras bort. Med en tremånadersgräns kan det undvikas att personer som varje år tillbringar semestern i sin fritidsbostad gör flyttningsanmälan.

Om det från början är klart att flyttningen kommer att vara längre än tre månader skall anmälan om tillfällig bostad göras med en gång. Anmälan är obligatorisk senast när personen har bott i den tillfälliga bostaden i minst tre måna-

der. Om den tillfälliga bostaden blir fast bostad måste en ny anmälan om detta göras. Det behövs ingen ny bestämmelse om detta i lagen eftersom flyttningsanmälan med stöd av 7 § 1 mom. alltid måste göras när en person flyttar från sin hemkommun eller till en annan bostad inom hemkommunen.

Hur den nya anmälningsskyldigheten påverkar lagen om hemkommun

I 1 § i lagen om hemkommun finns bestämmelser om tillämpningsområde. Enligt 2 mom. antecknas hemkommunen enligt lagen om hemkommun och bostaden där samt folkbokföringskommunen för en finsk medborgare som är stadigvarande bosatt i utlandet i det befolkningsdatasystem som avses i befolkningsdatalagen (507/1993). Enligt momentet kan också en tillfällig bostad som en person uppgett antecknas i befolkningsdatasystemet.

Den sista meningen i 1 § 2 mom. måste bli förpliktande eftersom utskottet föreslår att det skall vara obligatoriskt att anmäla tillfällig bostad. Utskottet föreslår att lagförslaget kompletteras på denna punkt.

I 2 kap. föreskrivs hur hemkommun och folkbokföringskommun skall bestämmas. Bestämmelserna i kapitlet påverkas inte av den ändrade anmälningsplikten för tillfällig bostad anser utskottet.

Däremot skall procedurbestämmelserna i 3 kap., bestämmelserna om rättelse av anteckning om hemkommun och folkbokföringskommun i 4 kap. och bestämmelserna om överklagande i 5 kap. också tillämpas på anmälan om tillfällig bostad och handläggning av anmälan.

När skyldigheten att anmäla en tillfällig bostad som används i mer än tre månader införs i 7 § 3 mom. är det enklast och lättast att samtidigt föreskriva att också resten av bestämmelserna i lagen om hemkommun tillämpas på skyldigheten. Utskottet föreslår att 7 § 3 mom. ändras till att bestämmelserna i 7 § 1 och 2 mom., de övriga procedurbestämmelserna i 3 kap., bestämmelserna om rättelse av fel i 4 kap. och bestämmelserna om överklagande i 5 kap. som gäller för handläggning av anmälan om hemkommun

och bostad i hemkommunen och registrering av anmälan också skall tillämpas på tillfällig bostad.

Med stöd av hänvisningsbestämmelsen gäller då till exempel anmälningsskyldigheten i 8 § skyldigheten att informera magistraten om personer som tillfälligt bor eller har bott i byggnaden. Likaså gäller bestämmelserna i 9 § om uppgifter som förs in i befolkningsdatasystemet på grundval av flyttningsanmälan också när anmälan gäller en tillfällig bostad.

För tillfällig bostad bestäms flyttningsdagen på samma sätt som för stadigvarande bostad enligt 10 §. Den dag som uppges registreras som flyttningsdag om en tillfällig bostad anmäls senast en vecka efter att personen flyttade in i den tillfälliga bostaden. Om en tillfällig bostad anmäls senare antecknas den dag då anmälan inkommit som flyttningsdag. Samma regel gäller när en stadigvarande bostad anmäls senare än en vecka efter flyttningen. Samma regel gäller också när en tillfällig bostad anmäls först efter att personen har bott där i tre månader, alltså den tidpunkt då en anmälan senast är obligatorisk. I sådana fall antecknas inte den tillfälliga inflyttningsdagen som flyttningsdag eftersom tidpunkten inföll tre månader tidigare, utan den dag då anmälan inkommer betraktas som flyttningsdag.

Bestämmelserna i 3 kap. om meddelande om anteckning om hemkommun, förelägganden, vite, försummelseavgift och hörande, 11–15 §, tillämpas också vid en anmälan om tillfällig bostad. Också 4 kap. 16 och 17 §, som gäller rättelse av anteckning om hemkommun och 5 kap. 18 och 19 § som gäller överklagande skall tillämpas på anmälan om tillfällig bostad.

Övriga synpunkter

En ändring av vissa bestämmelser i lagen om hemkommun är under beredning. I det sammanhanget bör det göras en utvärdering av hur den aktuella lagändringen fungerar och vilken betydelse den har.

Med hänvisning till erhållen utredning påpekar utskottet att förfarandet för flyttningsanmälan inte fungerar helt friktionsfritt för fastighetsägarna. Det är klart att fastighetsägarna för sin

administration behöver aktuell information om vem som bor i byggnaderna och använder dem. I egenskap av ägare behöver bostads- och fastighetsaktiebolagen uppgifterna till exempel för hantering av betalningar (vederlag, vattenavgifter, bruksavgifter) och vid fördelningen av bilplatser samt reserveringar av bastu och tvättstuga. Dessutom måste fastighetsförvaltningen veta vem man har rätt att öppna dörren för när någon uppger sig ha lämnat nyckeln hemma. Bolaget kan inte använda huvudnyckel utan att veta att personen säkert bor i fastigheten.

Den föreslagna lagen medför en viss förbättring i det problem som beskrivs ovan. Men det behövs nya och snabba åtgärder för att bostads- och fastighetsbolag skall kunna få aktuell och riktig information om vem som bor i deras hus.

Förslag till beslut

På grundval av det ovanstående föreslår förvaltningsutskottet

att lagförslaget godkänns med följande ändringar (Utskottets ändringsförslag):

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av 1 och 7 § lagen om hemkommun

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 11 mars 1994 om hemkommun (201/1994) 1 § 2 mom. och 7 § 3 mom., av dessa lagrum 1 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1650/1995, som följer:

1 § (Ny)

Tillämpningsområde

Den enligt denna lag bestämda hemkommunen och bostaden där samt folkbokföringskommunen för en finsk medborgare som är stadigvarande bosatt i utlandet antecknas i det befolkningsdatasystem som avses i befolkningsdatalagen (507/1993). I befolkningsdatasystemet skall även (utesl.) en tillfällig bostad som en person uppgett antecknas.

7 §

Anmälningsskyldighet för den som flyttar

En person skall också anmäla sin tillfälliga bostad till magistraten om han eller hon bor där mer än tre månader. Det som i 1 och 2 mom. och nedan i denna lag föreskrivs om hemkommun och bostaden där tillämpas också på en tillfällig bostad.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2003.

Helsingfors den 21 januari 2003

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Matti Väistö /cent
medl. Nils-Anders Granvik /sv
Rakel Hiltunen /sd
Valto Koski /sd
Esko Kurvinen /saml
Lauri Kähkönen /sd
Kari Kärkkäinen /kd

Paula Lehtomäki /cent
Pekka Nousiainen /cent
Aulis Ranta-Muotio /cent
Pekka Ravi /saml
Petri Salo /saml
Arto Seppälä /sd
Marja Tiura /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Ossi Lantto.